

Factors that deprive women of peace in the family environment from the perspective of the Supreme Leader

sideh mohbubehyeh mirsadegheeh¹

afsaneh darmianeh²

1. Master of Science in Quranic Sciences

2. PhD in Sustainability Literature

Abstract:

This study has addressed the factors that deprive women of peace in the family from the perspective of the Supreme Leader, may God protect him. The word peace literally means leisure, comfort, and safety. Peace is a precious gem that every human being, regardless of creed or religion, and in every situation, yearns for. And since Islam is a comprehensive and complete religion, it has paid attention to this human need, to the extent that it considers one of the most important goals of marriage to be the attainment of peace between husband and wife, and since the Supreme Leader of the Revolution points out that the issue of the family, especially the health, security, and peace of women, is a major issue. And it must be addressed, and they consider women and family to be two inseparable issues, and they emphasized that the factors that deprive women of peace in the family must be sought and these obstacles to peace must be removed through various methods.

The present study intends to address the factors that deprive women of peace from a religious perspective, considering the words of the Imam of the community and narrational texts.

How To Cite This Article:

Bavi, S. (2024). Factors that deprive women of peace in the family environment from the perspective of the Supreme Leader. *Strategic Studies of Women, Defense and Peace*, 1(2) 85-104 (In Persian)

Review History:

Received: 8 Dec 2024

Revised: 19 Dec 2024

Accepted: 21 Dec 2024

Available Online: 26 Dec 2024

Keywords:

Women

factors of comfort

environment

Family

*Corresponding author's email: sm.mirsadeghi118@gmail.com & afsaneh.darmiani@yahoo.com

عوامل سلب آرامش زنان در محیط خانواده از دیدگاه مقام معظم رهبری (حفظه الله)

سیده محبوبه میرصادقی^۱

افسانه درمیانی^۲

۱. کارشناس ارشد علوم قرآنی

۲. دکتری زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد؛ واحد دهقان

تاریخچه داوری:

دریافت: ۱۷ آذر ۱۴۰۳
بازنگری: ۲۸ آذر ۱۴۰۳
پذیرش: ۳۰ آذر ۱۴۰۳
ارائه آنلاین: ۵ دی ۱۴۰۳

کلمات کلیدی:

زنان
عوامل آرامش
محیط
خانواده

چکیده:

این پژوهش به عوامل سلب آرامش زنان در خانواده از دیدگاه مقام معظم رهبری، حفظه الله، پرداخته است. واژه آرامش در لغت به معنای فراغت، راحتی و ایمنی، آرامش گوهر گرانشنگی است که هر انسانی از هر مرام و آئینی و در هر شرایطی بدان چشم می دوزد و از آنجا که اسلام دینی جامع و کامل است، به این نیاز بشر توجه نموده تا آنجا که یکی از مهم ترین اهداف ازدواج را تحصیل آرامش زن و شوهر در کنار یکدیگر می داند و از آن جایی که رهبر معظم انقلاب اشاره دارند به اینکه مسئله خانواده به خصوص سلامت و امنیت و آرامش زن یک مسئله اصلی است و باید به آن پرداخته شود و زن و خانواده را دو مسئله غیر قابل انفکاک می دانند و تاکید کردند به این که باید عوامل سلب آرامش زنان در خانواده جست و جو گردد و با شیوه های گوناگون این موانع آرامش برطرف گردد.

پژوهش حاضر در نظر دارد از جنبه دینی و با توجه به سخنان امام جامعه و متون روایی، به بیان عوامل سلب آرامش زنان بپردازد.

برای ارجاع به این مقاله از عبارت زیر استفاده کنید:

Bavi, S. (2024). Factors that deprive women of peace in the family environment from the perspective of the Supreme Leader. *Strategic Studies of Women, Defense and Peace*, 1(2) 85-104 (In Persian)

مقدمه

خانواده، نخستین اجتماعی است که هر فردی در آن گام می‌نهد و آداب زندگی را در آن فرا می‌گیرد. خانواده دارای کارکردهای مختلفی است. این کارکردها عبارتند از: پرورش انسان‌های سالم و کارآمد، ساختن جامعه‌ای سالم و پویا به وسیله تربیت انسان‌های سالم و کارآمد، ارضای برخی از نیازهای اساسی مثل نیاز جنسی، نیاز به تعلق، نیاز به امنیت خاطر و... تولید نسل و فرزندآوری. اما یکی از مهم‌ترین این کارکردها، ایجاد و تأمین آرامش و امنیت روحی اعضای خانواده است. وجود محیط گرم و روح افزا، امنیت خاطر ایجاد آرامش اعضای خانواده خواهد بود. در سایه محبت و عطف متقابل بین زن و شوهر، آرامش و سکونت خاطری برای هر دو حاصل می‌شود که در کاهش نگرانی‌ها، اضطراب‌ها و آشفتگی‌ها بسیار مؤثر است. چنین رابطه‌ای، نیاز فرزندان را به رابطه گرم و خوشایند و دوست داشتنی با والدین خود تأمین می‌نماید. برقراری آرامش در محیط خانواده، به عوامل مختلفی بستگی دارد که هر یک از اعضای خانواده، باید با این عوامل آشنا بوده و در جهت برقراری آرامش تلاش نماید.

بنابراین به دلیل اهمیت و جایگاه ارزشمند خانواده در اسلام و همچنین اهمیت موضوع آرامش و نقش آن در زندگی خانوادگی، در این تحقیق به بررسی عوامل تأثیرگذار در ایجاد آرامش و همچنین عوامل مؤثر در سلب آرامش در خانواده پرداخته می‌شود و از آنجا که به طور مستقل و از منظر اسلام در این زمینه کتابی نوشته نشده است، در این پژوهش به طور خاص و از دیدگاه آیات و روایات، این مسأله بیان می‌شود.

تبیین موضوع، ضرورت و اهمیت آن

خانواده یکی از نظام‌های اولیه جوامع بشری است که با وجود تحولات اساسی، در اهداف و کارکردهای خود ثابت مانده و هنوز در همه جوامع اهمیت اساسی دارد.

خانواده مناسب‌ترین نظام برای تأمین نیازهای مادی و روانی بشر بوده و بهترین بستر را برای تأمین امنیت و آرامش روانی اعضا، پرورش نسل جدید و اجتماعی کردن فرزندان و برآورده ساختن نیازهای عاطفی افراد فراهم نموده است.

در فرهنگ الهی، خانواده به مثابه دژی استوار و نهادی مقدس، بیشترین مسئولیت را در رشد و تعالی و سعادت انسان بر عهده دارد و اگر خانواده‌ای از درون ناآرام و ناسالم باشد اعضای آن از سلامت روانی لازم برخوردار نخواهند بود و خانواده متزلزل، جامعه متزلزل را به وجود خواهد آورد. بنابراین برای داشتن جامعه‌ای سالم و موفق، باید از خانواده شروع کرد و از آنجا که خانواده از مقدس‌ترین ارکان جامعه به شمار می‌آید، شایسته است که بیشترین توجه به نهاد خانواده معطوف شود و در جهت استحکام آن سرمایه‌گذاری گردد.

از آنجا که زن در ایجاد آرامش خانواده نقش به‌سزایی دارد، باید خودش ابتدا آرامش داشته باشد تا بتواند این آرامش را به خانواده منتقل کند. سلب آرامش زنان باعث ایجاد تضعیف روحیه و عدم احترام اودر بین اعضای خانواده است که حقوق خود را پایمال شده می‌بیند. بحث آسیب برای یک نهاد زمانی مطرح می‌شود که نتواند کارکردهای مورد انتظار را محقق کند. مقام معظم رهبری نقش‌های متعددی برای زنان مطرح کرده و معتقدند که اسلام با پرورش زنانی این چنین می‌تواند ادعا کند که همه ملت‌های مدعی باید از آن پیروی کنند و همچنین ایشان در مورد نقش زن در خانواده می‌فرمایند: «مسأله مادری و همسری و مسأله خانه و خانواده، مسأله بسیار اساسی و حیاتی است و همه طرح‌هایی که مادریم باید خانواده مبنا باشد.» رهبر انقلاب اسلامی مسئله زن را از جهات مختلف برای جامعه بشری در خور تفکر و تحقیق دانستند و زن و خانواده را دو مسئله غیر قابل انفکاک برشمردند و ایشان تأکید کردند که مسئله خانواده به خصوص سلامت و امنیت و آرامش زن در خانواده مسئله اصلی است که باید به آن پرداخته شود و ایشان اشاره کردند که عوامل سلب آرامش و سکینه روحی زن در خانواده را باید جستجو کرد و باشیوه‌های گوناگون، از جمله قانون و تبلیغ صحیح این موانع را برطرف کرد. به همین دلیل ما برآنیم که از باب تبعیت از رهبر انقلاب به بررسی این عوامل که باعث فروپاشی خانواده می‌گردد و آثار آن به جامعه سرایت می‌کند، بپردازیم.

سوال اصلی

چه عواملی آرامش و سکینه روحی زنان در محیط خانواده را سلب می‌کند:

سوالات فرعی

- ۱- خانواده در اسلام چه جایگاهی دارد؟
- ۲- باورهای دینی در ایجاد آرامش چه نقشی دارند؟
- ۳- راهکارهای برطرف کردن موانع آرامش زنان در خانواده چیست؟

مفاهیم و اصطلاحات کلیدی

معنای خانواده

خانواده در لغت: خندان، دودمان، اهل خانه، زن و فرزند، فامیل. (فرهنگ عمید، ۹۸۵) الأسرة الرجل: رهطه و عشیره و اهل بیته لأن ه یتقوی بهم. (طریحی، ۱۴۱۴ق:ج:۱: ۴۷)

خانواده در اصطلاح: واحد اجتماعی که شامل پدر و مادر و فرزندان آنها است. گاه به معنی وسیع‌تر، بستگان دور و نزدیک را نیز جزء خانواده می‌آورند. (عمید، ۹۸۵)

معنای آرامش

آرامش در لغت: آرامیدن، فراغت، راحت، آسایش، طمأنینه و سکینه (معین، ۴۰)

السکینه: الوداعه و الوقار تقول هو ودیع وقور ساکن. (فراهیدی، ۱۴۰۹: ۳۸۲)

آرامش در اصطلاح: واژه آرامش در لغت و اصطلاح به یک معنا آمده است.

راهکارهای قرآنی برای آرامش فصل اول: جایگاه خانواده در اسلام

انسان اصالتاً موجودی است اجتماعی و نخستین بستر فعلیت یافتن این ویژگی برترین مخلوق الهی، به طور قطع کانون مقدس خانواده است. خانواده، اولین، مهم‌ترین و پربرکت‌ترین نهاد اجتماعی در تاریخ فرهنگ و تمدن انسانی است. (محمودی الیگودرزی) خانواده، کانونی است که باید برای حفظ حرمت و کرامت انسان و تأمین سلامت جسمانی و روانی و رشد معنوی او استحکام یابد. قوام خانواده به منظور تداوم انسجام جامعه و تأمین محیطی سالم برای زیستن انسان‌ها ضرورتی انکارناپذیر است. (افروز، ۱۳۸۰: ۶)

خانواده با پیمان ازدواج و پیوند همسری زن و مرد هوشمند و آگاه و برخوردار از بلوغ فکری و قابلیت‌های اجتماعی پایه‌گذاری می‌شود و این زوج، ستون اصلی حیات‌ترین نهاد اجتماعی یعنی خانواده را تشکیل می‌دهند. (همان، ۱۴) نظام خانواده، یک نهاد اساسی و محوری در جامعه است و به عنوان هسته اولیه برای سایر نهادهای اجتماعی، به شمار می‌رود. افرادی که در این واحد کوچک اجتماع رشد می‌یابند و تربیت می‌شوند، به میزان رشد و شکوفایی شان، سهمی در واحدهای اجتماعی بزرگ انسانی دارند. افرادی که روزی به عنوان فرمانروای مقتدر و سیاستمدار سترگ و مدیر نیرومند و مبتکر توانا در جامعه ظهور می‌کنند و مسئولیت‌های سنگین و خطیری را بر عهده می‌گیرند، نظام خانواده و کانون گرم پدر و مادر، تربیتگاه نخستین آن‌ها است. (احمدی، ۱۳۸۴)

در محیط خانواده ای که بر اساس معیارهای اسلامی تشکیل شده باشد، آرامش و آسایش جسم و جان انسان تأمین می‌گردد و در صفا و صمیمیت و همفکری و همدردی و هماهنگی آن، زنگارهای پریشانی و خستگی‌های عصبی و جسمی زوده می‌شود؛ پس دو انسان می‌توانند با تعاون و یکی شدن، نیرومندتر و مستحکم‌تر شوند. (بهشتی، ۱۳۷۷: ۶۷)

جایگاه خانواده از دیدگاه آیات و روایات

درباره نظام خانواده و شکل‌گیری و اهمیت آن، رهنمودهای فراوانی در متون دینی وارد شده است. خانواده آزن و شوهر را در قرآن کریم آیاتی از آیات خدا و مایه آرامش روحی شمرده شده

است. چنان که خداوند فرموده است: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ» (قرآن، ۲۱: ۳۰). (و از نشانه‌های او این که همسرانی از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابید و در میانتان مودت و رحمت قرار داد، در این نشانه‌هایی است برای گروهی که تفکر می‌کنند). (قرآن، ۱۸۷: ۲)؛

(آن ها لباس شما هستند). و در جای دیگر می فرماید لباس از یکسو انسان را از سرما و گرما و خطر برخورد اشیاء به شما، لباس بدن را حفظ می کند و از سوی دیگر عیوب او را می پوشاند و از سوی سوم، زینتی است برای تن آدمی. دو همسر نیز یکدیگر را از انحرافات حفظ می کنند، عیوب هم را می پوشانند، وسیله راحت و آرامش یکدیگرند و هر یک زینت دیگری محسوب می شوند. (مکارم شیرازی، ج ۱، ۱۳۸۲: ۶۵۰)

نظام خانواده، نظام ارزشمند و محبوبی است که در اسلام هیچ بنایی محبوب تر از آن پایه ریزی نشده است. پیامبر اسلام - صل الله علیه و آله وسلم - می فرماید: «ما بنی بناء فی الاسلام أحب إلى الله عزوجل من التزویج؛ (حرعاملی، ۱۴۰۹، ج ۲، ۱۴). هیچ ساختمانی در اسلام بنا نشده است که در نزد خداوند از بنای خانواده محبوب تر باشد. نظام خانواده از چنان جایگاه و مقام شایسته ای در اسلام برخوردار است که حتی تأثیر روی ثواب عبادت و بندگی می گذارد تا جایی که دو رکعت نماز کسانی که تشکیل خانواده داده اند، برتر از عبادت فرد مجردی است که شب و روز نماز بخواند. پیامبر اکرم - صل الله علیه و آله وسلم - فرموده است: «رکعتان یصلیهما متزوج أفضل من رجل عزب یقوم للیله ویصوم نهاره؛ (همان، ج ۲، ۱۹). دو رکعت نماز از شخص همسر دار برتر است از این که این شخص بدون همسر شب ها را تا به صبح عبادت کند و روزها را تا شب روزه داشته باشد.» این روایات و روایاتی قریب به این مضمون که در متون اسلامی وارد شده، به خوبی جایگاه و ارزش والای خانواده را تعیین می کند. (احمدی، ۲۴)

حکمت تشکیل خانواده

آرامش روانی

از آیات او آفرینش آسمانها و زمین، و تفاوت زبانها و رنگهای شماست؛ در این نشانه هایی است برای عالمان! اوست آن کس که شمارا از نفس واحدی آفرید و جفت وی را از آن پدید آورد تا بدان آرام گیرد پس چون آدم با او حوا در آمیخت باردار شد باری سبک و چندی با آن بار سبک گذرانید و چون سنگین بار شد خدا پروردگار خود را خواندند که اگر به ما فرزندی شایسته عطا کنی قطعاً از سپاسگزاران خواهیم بود.

تفسیر الثعلبی به نقل از مشیخه: مردی خدمت پیامبر (ص) آمد و گفت ای پیامبر خدا! از کاری در شگفتم و به راستی هم که شگفت آور است! مردی با زنی ازدواج می کند که هرگز نه او آن زن را دیده و نه آن زن او را؛ اما همین که ازدواج صورت می گیرد و مرد، وارد بر زن می شود، بایکدیگر دوست و همدم می شوند و هیچ چیز برای آن دو، دوست داشتنی تر از دیگری نیست. (قرآن، ۲۰: ۲).

پیامبر خدا (ص) فرمودند: خداوند میان شما مهر و دوستی قرار داد. (محمدی ری شهری، ۴۵) و در حدیث دیگری امام علی (ع) می فرمایند: ۳ چیز مایه انس است: زن سازگار و فرزند شایسته و دوست همراه (همان، ۴۸) و در حدیثی از امام صادق (ص) است که می فرمایند: ۵ چیز است که هرکس یکی از آنها را نداشته باشد، پیوسته، زندگی اش تلخ، فکرش پریشان، و دلش مشغول است: اول: تندرستی؛ دوم: امنیت؛ سوم: گشایش در روزی؛ چهارم: همدم سازگار. من گفتم: همدم سازگار چیست؟ فرمودند: زن خوب، فرزند خوب و همنشین خوب و پنجمین که جامع ۴ تا است آسایش است. (همان، ۵۰)

الفت دل ها

امام هادی (ع): «خداوند وصلت را مایه الفت دل ها و پیوستگی نسبی قرار داد. به واسطه وصلت، رشته های خویشاوندی را به هم پیوست و آن را مایه مهر و محبت ساخت. در این پدیده، برای مردمان، نشانه هایی از قدرت و رحمت خداست. (ری شهری، ۵۰)

جلوگیری از فساد اخلاقی و اجتماعی

پیامبر اکرم (ص) می فرمایند: «ای جوانان! هریک از شما که توان ازدواج دارد، ازدواج کند؛ زیرا ازدواج کردن، چشم را از نگاه حرام بیشتر فرو می نشاند و دامن را پاک تر می دارد. و هرکس توان ازدواج ندارد، روزه بگیرد زیرا روزه شهوت را فرو می نشاند. (همان، ۵۲) و در حدیث دیگری از این بزرگوار است که می فرمایند: «هرکس که خداوند، زنی شایسته روزی اش کند او را در نیمی از دینش کمک کرده است. پس در نیمه دیگر باید پروای الهی پیشه کند. (همان، ۵۳)

انتشار آرمان توحید

پیامبر خدا می فرماید: «چه چیزی مانع می شود که انسان مؤمن زن بگیرد؟! شاید خداوند به او فرزندی روزی کند که زمین را از (لأله الله) پر و سنگین کند. (همان، ۵۶)

آداب تشکیل خانواده

انگیزه درست

پیامبر خدا(ص) فرمودند: هرکس برای خشنودی خدا ازدواج کند و برای خداکسی را همسر دهد، سزاوار ولایت (سرپرستی و حمایت) خداست. (همان، ۷۵) در حدیث دیگر فرمودند: هرکس به خاطر خداوند بزرگ، باکسی ازدواج کند، خداوند تاج پادشاهی بر سر او می نهد. (همان، ۷۷)

دعا کردن

الکافی- به نقل از ابوبصیر، از امام صادق(علیه السلام) به من فرمودند: زمانی که یکی از شما ازدواج می کند چه باید کند؟ گفتیم: نمی دانم فرمودند: هرگاه تصمیم به این کار گرفت، ۲ رکعت نماز بگذارد و سپس از خداوند سپاس گزاری کند. آن گاه بگوید: خدایا! من می خواهم ازدواج کنم پس، زنی نصیبم کن که پاک دامن تراست و نسبت به خود و اموال من، نگره دارنده تر و پر روزی تر و پر برکت تر است. و برایم فرزندی پاک مقرر فرما که در زندگی و پس از مردنم، جانشینی شایسته قرارش دهی. (همان، ۷۸)

جایگاه زن در نظام اسلامی

تعریف زن از نگاه اسلام

زن مسلمان، خود زنده کننده ی شریعت و مدافع آن در تمامی عرصه ها است و از این راه به مقام عالی انسانیت وارد می شود و برتر از ملک و حوری بهشتی می گردد؛ زیرا تمامی این عرصه ها شخصیت و عفت و قداست خانواده را حفظ می کند و از جهتی نقش او فراتر از مرد گشته است و خود انسانی است که انسان می آفریند و انسان پرورش می دهد و به تعبیر امام خمینی(ره) از دامن اوست که مرد به معراج می رود. اقبال لاهوری درباره زن مسلمان می گوید: «زن کانون پرفروغ خانواده، مرکز مهر، مظهر عشق، تمایزگر پاکی، نمونه عطوفت و چشمه ی عنایت است».

نقش زن در نهاد خانواده

علامه طباطبائی در تفسیر سوره نساء نوشته اند: «خدا ی تعالی زن را آفرید و به آن چیزهایی که به مردان آرامش می بخشد مجهزشان نمود و بین آنها محبت و دوستی گذاشت، تا مردان را با زیبایی و عشو و دوستی و مهر و محبت به طرف خود بکشند؛ بنابراین زن ها پایه اول و عامل اساسی اجتماع انسانی هستند و از این جهت است که اسلام اجتماع خانوادگی را که همان زناشویی است اصل و پایه جامعه قرار داده است و می فرماید: «ای مردم، ما شما را از زن و مرد آفریدیم و شما را به صورت ملت ها و قبیله ها قرار دادیم تا یکدیگر را بشناسید همانا گرامی ترین شما نزد پروردگار، پرهیزکارترین شماست» (قرآن، ۴۹:۱۳)

برتری کرامت و فضیلتی که اسلام به آن اهمیت می دهد فقط پرهیزگاری است. این پرهیزگاری چه در زن باشد و چه مرد یا ملتهای از نظر قرآن زن دارای مقام و منزلتی بسیار بالاست، قرآن مرد وزن را از لحاظ خلقت از یک جنس و دراصل گوهر انسانی یکی و آنها را دو قطب مکمل یکدیگر می داند به گونه ای که هر جا از مردان مؤمن و صالح سخن به میان می آورند، زنان مؤمنه و صالحه رادر کنار آنها مطرح کرده است.

البته اکرام و احترام قرآن نسبت به زن و اعلام تساوی زن و مرد در گوهر انسانی به معنای تساوی در تکلیف حقوق نیست زیرا تشریع تکالیف و نظام حقوقی اسلام، بر مبنای تناسب تکوین و تشریع می باشد، به این معنی که آنچه در نظام تکوین موجود است عبارت است از تفاوت جنسیت زن و مرد و بالطبع تفاوت استعدادها و توانمندی های آنها.

رهبری نیز درباره نظر اسلام در باب زن و خانواده از نظر پیامبر(ص) نقل می کنند که بزرگ خانه، زن است.(المرأه سیده بیتما)(پاینده، ۱۲۸۷- ۱۳۶۳: ۶۱۴) و می فرمایند: جایگاه زن در خانواده همانی است که در گفتارهای گوناگون ائمه(ع) آمده است: «المرأه ریحانه لیست بقهرمانه» (قمی، ۱۳۷۹: ۳۱) در تعبیرات عربی، قهرمان یعنی کارگزار، پادو، یک خدمتگزار محترم می فرمایند: «در داخل خانه زن قهرمان نیست ریحانه است، گل خانه است(بیانات مقام معظم رهبری(دامت برکاته) در دیدار جمعی از بانوان نخبه ۱/۳/۱۳۹۰)

نقش زن در خانواده از همان ابتدای شکل گیری اسلام با آغاز زندگی امیرمؤمنان (ع) وحضرت زهرا به روشنی مشخص والگوی دیگر زنان مسلمان شد به گونه ای که بانوی بزرگ اسلام با انتخاب کار منزل و ماندن درخانه و پرداختن به امور خانه و همسر و تربیت فرزندان، مهمترین جایگاه زن مسلمان را که (این تکلیف ارجع بر تمامی تکالیف، وظایف و دیگر جایگاه های زن می باشد) را به تمامی زنان به تصویر کشیدند. البته به این منظور نیست که زن از دیگر فعالیتها، یعنی فعالیتهای بیرون خانه، جهاد در راه خدا، داشتن مسئولیت اجتماعی ودیگر بهره مندیهای اجتماعی که برای او فراهم است، محروم بماند. اسلام نه تنها زنان را از فعالیت های اجتماعی وپاداش جهاد در راه خدا، محروم نساخته بلکه با دیدی وسیع تر به این مسأله نگاه می کند وبزرگترین بهره مندی ها را برای جهاد زن در کانون خانه و خانواده دانسته است. «جهادالمرأه حسن التبعل» جهاد زن خوب شوهرداری کردن است. (کلینی، ج۵، ۱۳۲۹: ۹)

بنابراین تکریم و اقدام به زن هم در اسلام و قرآن وهم از سوی بزرگان دین توصیه شده است و اگر کرامت انسانی و فضیلت زن حفظ شود او نیز در انجام تکالیفی که براساس دین به عهده ی او گذاشته است پایبندی بیشتری خواهد داشت. زنان ابتدا در نقش همسری، سپس مادری، بالاترین وبیشترین نقش را در خانواده اسلامی داراست به عبارتی زن در رأس هرم بنیان خانواده قرار دارد. زنانی که در خانواده از طرف همسر وفرزندان مورد احترام واقع می شوند در پذیرش وانجام مسئولیت موفق تراند.

اسلام تکالیفی را برای زن قرار داده و حقوقی را برای او مشخص کرده است. و بهترین و کاملترین الگو را چه در قرآن و چه در زندگی وسیره ی اهل بیت(ع) پیش روی زنان قرار داده است اگر زن در تربیت دینی واصطلاح اخلاق فردی و معنوی نیز موفق باشد می تواند معلم والگویی برای همسر وفرزندان خود باشد.(بیانات مقام معظم رهبری(دامت برکاته) در اجتماع زنان خوزستان، ۷۵/۱۲/۲۰)

بنابراین نتیجه ای که از کلام رهبر درباره عنصر اصلی خانواده یعنی زن می گیریم این است که اصلی ترین و مهم ترین تکلیفی که بر عهده زنان می باشد، مسأله تربیت فرزندان است که در آینده جامعه ی اسلامی را خواهند ساخت، بهترین شیوه تربیت فرزندان، آغوش مادر و بهره مندی از مهر مادری و پرورش روحی، فکری، عاطفی و انسانی در دامن مادران است. زن با خدمت به خانواده بزرگترین خدمت را به جامعه نیز به عمل می آورد.

جامعه ای که زنان نقش مدیریتی در خانواده را به درستی انجام داده اند از استحکام و دوام زیادی برخوردار است. رهبری در این باره می فرمایند در علت این که اسلام این قدر به نقش زن در داخل خانواده اهمیت می دهد، همین است که اگر به خانواده پایبند باشد، علاقه نشان داد به تربیت فرزند اهمیت داد، به بچه های خود رسید، آنها را شیر داد، آنها را در آغوش خود بزرگ کرد، برای آنها آذوقه های فرهنگی، قصص، احکام، حکایت های قرآنی فراهم کرد و در هرفرصتی به فرزندان خود مثل غذای جسمانی چشاند نسل ها در آن جامعه، بالنده ورشید خواهد شد. این هنر زن است و منافاتی با درس خواندن ودرس گفتن و کارکردن و ورود به سایت و امثال اینها ندارد.

تکریم واقعی زنان

اسلام به معنای واقعی زن را تکریم کرده است. اگر روی نقش مادری و حرمت مادر در درون خانواده تکیه می کند، یا روی نقش زن و تأثیر زن و حقوق زن و وظایف و محدودیتهای زن در داخل خانواده تکیه می کند، به هیچ وجه به معنای آن نیست که زن را از شرکت در مسائل اجتماعی و دخالت در مبارزات وفعالیت های عمومی مردم منع کند.(بیانات مقام معظم رهبری(دامت برکاته) در اجتماع زنان خوزستان، ۷۵ /۱۲/۲۰) زن با نقاط قوت زنانه همراه با ایمان عمیق، همراه با استقرار ناشی از اتکا به خداوند و همراه با عفت و پاکدامنی، می تواند در جامعه یک نقش استثنایی این گونه ایفا کند هیچ مردی قادر به ایفای چنین نقشی نیست.

مثل کوه استواری از ایمان، در عین حال مثل چشمه‌ی جوشانی از عاطفه و احساسات زنانه، تشنگان و محتاجان نوازش را از چشمه صبر و حوصله و عاطفه خود سیراب می‌کند. انسان‌ها در چنین آغوش پربرکتی می‌توانند تربیت شوند. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) دیدار اقبال مختلف ۸۴/۳/۲۵)

عظمت زن به این نیست که بتواند چشم مردها را، هوس هوسرانان را به خودش جلب کند، این افتخاری برای یک زن نیست، این تجلیل زن نیست، این تحقیر است. (امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، ۱۳۹۴، ص ۲۹۹) حجاب، تکریم آن کسی است که در حجاب است، حجاب زن تکریم است. در بیشتر کشورها حالا من بیشتر که می‌گویم چون همه را اطلاع ندارم.

در گذشته در همین اروپا که ۲۰۰ و ۳۰۰ سال پیش زن‌های اعیان و اشراف حجابی روی صورتشان می‌انداختند، در بعضی از فیلم‌های قدیمی شاید دیده باشید، یک حجاب می‌انداختند که چشم به روی آن‌ها نیافتد. این، تکریم است در ایران باستان زن‌های اعیان و اشراف و رؤسا با حجاب بودند، زن‌های افراد پایین و طبقات پست، نه، بی حجاب هم می‌آمدند، مانعی هم نبود، اسلام آمد این تبعیض را کنار گذاشت، گفت نه خیر زن باید با حجاب باشد. این تکریم مال همه زنان است

این نظر اسلام است. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در دیدار دانشجویان دانشگاه‌های یزد ۸۴/۱۰/۱۳) ماکه روی حجاب اینقدر مقیدیم به خاطر این است که حفظ حجاب به زن کمک می‌کند تا بتواند به آن رتبه معنوی عالی خود برسد و دچار لغزشگاه‌های بسیار لغزنده‌ای که سرراش قرار داده اند؛ نشود. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در دیدار اعضای شورای فرهنگی اجتماعی زنان، جمعی از بانوان پزشک متخصص و مسئولان کنگره‌ی حجاب اسلامی به مناسبت میلاد حضرت زهرا (س) ۷۰/۱۰/۴) اسلام یک موضع برجسته را در این بین انتخاب کرده، از افراط و تفریط جلوگیری نموده، و هشدار می‌دهد به همه مردم عالم داده است. اسلام مردانی را که به خاطر قدرتمند بودن جسمی یا توانایی مالی، زنان و مردان را به خدمت می‌گرفتند و زن را مورد آزار و احقان تحقیر قرار می‌دادند به جای خود نشانده و زن را در جایگاه حقیقی خودش قرار داد و حتی از جهاتی، زن را در ردیف مرد قرار داد. «ان المسلمین والمسلمات والمؤمنین والمؤمنات و...» (قرآن، ۳۵/۳۳) بعضی‌ها خیال می‌کنند که کسی که اهل سیاست و فعالیت‌های اجتماعی است - چه مرد و چه زن - در میدان جهاد فی سبیل الله حضور فعال دارد. اگر زن است - نمی‌تواند یک زن خانه با وظایف مادری و همسری و کدبانویی باشد و اگر مرد است - نمی‌تواند یک مرد خانه و دکان و زندگی باشد. خیال می‌کنند که این‌ها با هم منافات دارد در حالی که از نظر اسلام وظایف عبادی و فردی و وظایف اجتماعی و سیاسی هیچ منافاتی با یکدیگر ندارد؛ در شخصیت انسان کامل کمک کننده هم است. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در دیدار هیأت نظارت، بازرسان شورای نگهبان و هیأت اجرایی ۶۸/۹/۲۲)

بررسی عوامل سلب آرامش زنان در محیط خانواده در بیانات مقام معظم رهبری (حفظه الله)

جایگاه زن در بیانات رهبری: زن و خانواده

پایه‌های بهشتی شدن انسان‌ها و عوامل نجات از انحراف: هم تحت تأثیر مادران هستند، آن که بهشتی می‌شود، پایه‌ی بهشتی شدنش از مادر است البته نقش زن به عنوان همسر هم داستان بسیار طولانی دیگری است. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در دیدار هیأت نظارت، بازرسان شورای نگهبان و هیأت اجرایی ۶۸/۹/۲۲) بسیاری از زنان، شوهران خودشان را بهشتی می‌کنند و آنها را از مشکلات دنیا و آخرت نجات می‌دهند. ۳ (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در جمع بانوان ارومیه ۷۵/۶/۲۸)

تربیت انسان‌های والا و دارای نقش سازنده

مادر از هر سازنده‌ای، سازنده تر و با ارزش تر است. بزرگترین دانشمندان، ممکن است مثلاً یک ابزار بسیار پیچیده الکترونیکی را به وجود آورند، موشک‌های قاره پیما بسازند؛ اما هیچ یک از اینها اهمیت آن را ندارد که کسی انسان والا به وجود آورد. و او مادر است. این، آن الگوی زن مسلمانی است. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در دیدار گروهی از بانوان به مناسبت فرخنده میلاد حضرت زهرا (س) و روز زن ۷۱/۹/۲۵) زن اگر خواست برود کار کند، این اشکالی ندارد، اسلام هم مانع نیست اما این وظیفه او نیست. این برای او واجب لازم نیست چیزی که بر او واجب است، عبارتست از حفظ فضای حیاتی برای مجموع

خانواده. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در دیدار گروهی از بانوان به مناسبت فرخنده میلاد حضرت زهرا(س) و روز زن ۷۱/۹/۲۵) برخی فکر می کنند اگر زنی مثلاً کارش عبارت شد از کار خانه، این اهانت به زن است؛ نه! هیچ اهانت نیست. بلکه مهم ترین کار برای این زن این است که زندگی را سرپا نگه دارد. (همان)، محیط خانواده برای زن باید محیط امن، محیط عزت و محیط آرامش خاطر باشد تا زن بتواند آن وظیفه اساسی خودش را، که همین حفظ خانواده است، به بهترین وجهی انجام دهد. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) با بانوان ۱۳۹۰/۳/۱) بدون مرد ممکن است خانواده باشد. زن خانواده اگر عاقل و با تدبیر و خانه دار باشد، خانواده را حفظ می کند. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در اجتماع بانوان خوزستان ۷۵/۱۲/۲۰)

نقش مادری و همسری به عنوان اولین و اصلی ترین وظایف

من می گویم مهمترین نقشی که یک زن در هر سطحی از علم و سواد و معلومات و تحقیق و معنویت می تواند ایفا کند، آن نقشی است که به عنوان مادر و به عنوان یک همسر می تواند ایفا کند؛ این از همه ی کارهای دیگر او مهم تر است. این آن کاری است که غیر از زن، کس دیگری نمی تواند آن را انجام دهد، گیرم این مسئولیت مهم دیگری هم داشته باشد- داشته باشد- اما این مسئولیت را باید مسئولیت اول و مسئولیت اصلی خویش بداند. بقای نوع بشر و رشد و بالندگی استعدادهای درونی انسانی به این وابسته است حفظ سلامت روحی جامعه به این وابسته است؛ تسکین و آرامش وطمأنینه در مقابل بی قراری ها و بی تابی ها و تلاطم به این وابسته است؛ و این را نباید فراموش کنیم. (دیدار گروهی از بانوان نخبه در آستانه سالروز میلاد حضرت زهرا(س) ۸۶/۴/۱۳)

۳-۱-۱-۵ تقویت روحی شوهران برای ورود در میدان بزرگ

زن مسلمان، در عائله وظایفی دارد و آن همان رکن اساسی خانواده و تربیت فرزندان و هدایت و تقویت روحی شوهر است. این است نقش و تأثیر زن بر روی فرزند و شوهر، این نقشی است که زن می تواند در داخل خانواده ها ایفا کند و جزو بزرگترین نقش هاست و به نظر من از همه ی کارهای زن مهم تر، همین کار است. از همه ی کارهای زن مهم تر، تربیت فرزندان و تقویت روحی شوهران برای ورود در میدان های بزرگ است و خدا را شکر می کنیم که زن ایرانی و مسلمان، در این میدان هم بیشترین هنر را نشان داده است. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در اجتماع بانوان خوزستان ۷۵/۱۲/۲۰)

۳-۱-۱-۶ عامل آرامش و آرایش معنوی محیط زندگی و دلارام شوهر و فرزندان

زن باید در محیط خانواده، دلارام شوهر و فرزندانش باشد، مایه آرامش زندگی و آسایش محیط خانواده باشد، در دامن پرمهر و پرعطوفت و با سخنان پرنکته و مهرآمیزش، فرزندان سالمی را از لحاظ روانی تربیت کند، انسان های بی عقده و خوش روحیه و سالم از لحاظ روحی و اعصاب، در دامن او پرورش پیدا کنند و مردان و زنان و شخصیت های جامعه را به وجود آورد. مادر از هر سازنده ای، سازنده تر و با ارزش تر است. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در دیدار گروهی از بانوان به مناسبت تولد حضرت زهرا(س) ۷۱/۹/۲۵)

زن را به چشم آن عنصر اصلی خانواده در نظر بگیرید؛ که خانواده اگرچه از مرد وزن تشکیل می شود و هردو در تشکیل خانواده و موجودیت آن مؤثرند؛ اما آسایش فضای خانواده، آرامش و سکونی که در فضای خانه است، به برکت زن و طبیعت زنانه است. با این چشم به زن نگاه کنند تا معلوم شود که او چگونه کمال پیدا می کند و حقوقش چیست؟ (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در دیدار گروهی از بانوان به مناسبت تولد حضرت زهرا(س) ۷۱/۹/۲۵)

تربیت فرزندانی شایسته و پرورش نسل های آینده

اسلام با کارکردن زن موافق است. نه فقط موافق، بلکه کار را تا آنجا که مزاحم با شغل اساسی و مهمترین شغل او، یعنی تربیت فرزند و حفظ خانواده نباشد، شاید لازم هم می داند. (همان)

از جمله وظایفی که زنان در داخل خانه و خانواده برعهده دارند تربیت فرزند است. زنانی که به خاطر فعالیت‌های خارج از خانواده از آوردن فرزند استنکاف می‌کنند، برخلاف طبیعت بشری و زنانه خود اقدام می‌کنند. خداوند راضی نیست. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در اجتماع بانوان خوزستان ۷۵/۱۲/۲۰)

منتقل کننده ی فرهنگ، معرفت، تمدن و ویژگی های اخلاقی یک قوم و جامعه به فرزندان

یک وقت مادری از لحاظ معرفت سطحش پایین است؛ البته این نمی‌تواند در دوران بزرگی اثر گذاری کند؛ این گناه کم بودن معلومات انسان است؛ این نقص تأثیر مادری نیست، مادر است که فرهنگ و معرفت و تمدن و ویژگی های اخلاقی یک قوم و جامعه را با جسم خود با روح خود، با خلق خود و با رفتار خود، دانسته و ندانسته به فرزند منتقل می‌کند. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در سالروز میلاد حضرت زهرا (س) ۸۴/۵/۵)

جایگاه زن در خانواده

شناخت زن در خانواده اسلامی در عصر حاضر از اهمیت ویژه ای برخوردار است. پرداختن به این موضوع مارا به فهم صحیح این جایگاه در مکتب اسلام رهنمون می‌سازد. به طور کلی مسأله خانواده امروز یک مسأله اساسی در دنیا است و خیلی ها برای بهینه سازی آن به دنبال الگو هستند. مقام معظم رهبری درباره این امر مهم می‌فرماید: خانواده که یک نهاد طبیعی و اساسی وجود بشری است، الآن در دنیا این قدر دچار بحران است؛ به طور کلی اگر کسی در دنیای به اصطلاح متمدن غربی امروز، یک پیام ولو پیام خیلی دقیق درباره استحکام بنیان خانواده داشته باشد، از او استقبال می‌کنند، هم زنان استقبال می‌کنند و هم مردان و هم کودکان استقبال می‌کنند. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در دیدار با اعضای شورای فرهنگی - اجتماعی زنان - جمعی از زنان پزشک مختص و مسئولان اولین کنگره ی حجاب اسلامی به مناسبت میلاد حضرت زهرا (س) ۷۰/۱۰/۴)

اهمیت جایگاه خانواده به عناصر حاضر در آن مرتبط می‌باشد. برخی دیدگاه‌ها به اولویت جایگاه مردان و برخی بر نقش زنان تأکید می‌کنند. در تبیین این اهمیت، رهبری زن را عنصر اصلی خانواده معرفی می‌کند: «در واقع خانواده را هم زن به وجود می‌آورد و هم اداره می‌کند، این را بدانید.» آن عنصر اصلی تشکیل خانواده زن است نه مرد. بدون مرد ممکن است خانواده باشد اما اگر زن از خانواده گرفته شود، مرد نمی‌تواند خانواده را حفظ کند. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در جمع زنان خوزستان ۷۵/۱۲/۲۰)

به دلیل اهمیت نقشی که زن در خانواده برخوردار است این جایگاه را از منظر کلام رهبر انقلاب مورد بررسی قرار می‌دهیم ابتدا تعریفی از زن و خانواده در اسلام، ارائه می‌دهیم و به این مسأله می‌پردازیم که زن چگونه می‌تواند خود و خانواده اش را به سطحی که اسلام در باب زن و نماد خانواده مطرح کرده است و الگوی کاملی را به آن معرفی کرده، نزدیک کند تا خود و خانواده اش در مسیر پیشرفت و تعالی قرار گرفته و در نهایت سبب پیشبرد جامعه به سوی تمدن اسلامی باشد.

جایگاه زن در جامعه اسلامی

عضوی از مجموعه عظیم انقلاب

شخصیت اجتماعی زن به عنوان عضوی از این مجموعه عظیم، خیلی حایز اهمیت است. زنان در گذشته اصلاً به این بخش توجهی نداشته اند و اهمیتی نمی‌داند. در مسئولیتهای عمومی جامعه، نقشی برای زنان فرض نمی‌شد. خودشان هم نقشی را فرض نمی‌کردند، به خصوص در این سطح وسیعی که امروز مطرح است. الآن شما ملاحظه کنید همه زنان روستایی و شهرهای دورافتاده به عنوان افرادی از مجموعه نگهدارنده این انقلاب و اصحاب و صاحبان آن برای خودشان شأن قایلند از این جهت هیچ فرقی بین زن و مرد نیست، بلکه گاهی زنان ایمان پرشورتر و دید روشن تری نسبت به مسائل جامعه دارند و کشور و مسائل آن را متعلق به خودشان می‌دانند. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در دیدار جمعی از اعضای شورای فرهنگی اجتماعی زنان ۹۳/۱۰/۱۶)

چه خانم هایی که در بخش های مختلف مسئولند و مسئولیتهای دارند و چه خانم هایی که در خانه هستند اما دلشان به نور و روحیه انقلاب زنده است و محیط خانه را محیط اسلامی نگه می‌دارند خواهش می‌کنم که درباره نقش زن مسلمان در پیشرفت

جامعه خودشان، باز هم فکر کنند درباره ی شکل های سیاسی، کارهای علمی، خدمات ارزشمند. بالابردن سطح معرفت و معلومات و ایستادگی در مقابل دشمنان در حد مراکز و میدان هایی که ایستادگی در آن هامؤثر اند. (دیدار گروهی از پرستاران با مقام معظم رهبری (دامت برکاته) ۷۳/۷/۲۰)

مایه مباحثات و افتخار جمهوری اسلامی

مهم این است که شما زنان مسلمان، به خصوص زنان جوان، دختران دانشجو، خانم هایی که به فعالیت های علمی و اجتماعی و سیاسی اشتغال دارید، این روش اسلامی را با جدیت و اهتمام کامل دنبال کنید. تربیت اسلامی و انقلابی زنان مسلمان، مایه ی افتخار و مباحثات جمهوری اسلامی است. ما به زنان مسلمان افتخار می کنیم. (دیدار با گروهی از بانوان با مقام معظم رهبری (دامت برکاته) به مناسبت میلاد حضرت زهرا (س) ۷۱/۹/۲۵)

ایفای نقش استثنایی زنان در جامعه

زن با نقاط قوت زنانه خود- که خدای متعال در وجود او به ودیعه گذاشته و مخصوص زن است همراه با ایمان عمیق با استقرار ناشی از اتکاء به خداوند و همراه با عفت و پاکدامنی که فضای پیرامون او را نورانیت می بخشد- می تواند در جامعه نقش استثنایی این گونه ایفا کند، هیچ مردی قادر به ایفای چنین نقشی نیست. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در دیدار اقشار مختلف مردم ۸۴/۳/۲۵)

جایگاه زن در جامعه ی غربی

زن وسیله التذاذ و شهوت رانی: زن در فرهنگ و دنیای غربی به ابتذال کشانده شده، تحقیر شده و به او اهانت شده است. این که زن و مرد در پشت میز دیپلماسی و کنار همدیگر شانه به شانه بنشینید، جبران آن لطمه یی را که غربی ها به زن وارد کرده اند، نمی کند از زن به عنوان یک وسیله التذاذ و شهوت استفاده کردند. آن ها معتقدند که زن بدون آرایش ارزشی ندارد، باید خودش را آرایش کند تا مردها او را بپسندند این بزرگ ترین اهانت به زن است. شما حرف دارید و در این قضایا مدعی هستید. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در دیدار مسئول امور خارجه ۸۳/۵/۲۵)

استفاده از زن به عنوان سرمایه مادی و وسیله ای برای سوداگری

در دنیا و رسانه های جمعی عالم، در طول سال های متمادی کسانی که نه برای زن نه برای جنس انسان و نه برای کرامت های انسانی، جز در محاسبه ی با پول ارزشی قائل نیستند- که متأسفانه در تمدن غربی کنونی نقش مهمی را در همه عرصه ها ایفا می کنند- مسأله زن را هم برای خودشان در میدان های مختلف به صورت یک سرمایه و یک وسیله سوداگری درآوردند، روی آن بحث، فرهنگ سازی و تبلیغ می کنند و ذهن های مرد وزن همه ی دنیا را در سردوراهی یک وسوسه و گمراهی بزرگ قرار می دهند. (بیانات در دیدار گروه کثیری از بانوان ۷۹/۶/۳۰)

بررسی عوامل سلبی آرامش زنان

خانواده یک قرار داد است. یک امر طبیعی نیست که دو چیز را به هم وصل کرده باشد نه! یک امر اعتباری است. ماندن و پایداری خانواده به این است که طرفین قضیه و جامعه و قانون خانواده را محترم بشمارند، اگر به آن بی اعتنائی کردند باقی نمی ماند. (خطبه عقد مورخه ۷۷/۱/۱۹) (این سخن حاکی از آن است که خانواده دارای یک اصول و شرایطی است که باید شناخته شود و پایدار بماند).

۳-۲-۱-۱ عدم آگاهی از حقوق زن وشوهر نسبت به یکدیگر.

نخستین سنگ بنای جامعه بشری نظام خانواده است که یکی از آیات روشن الهی است. بر این اساس استحکام نظام خانواده جامعه را پویایی و استواری می بخشد و این استحکام بدست نمی آید مگر با رعایت حقوق متقابل زوجین بهترین منبعی که در این باب می توان یافت، قرآن کریم می باشد که راهکار شناخت حقوق و تکالیف زوجین را بیان می کند. پیامبر(ص) می فرماید: کسی که حقوق عائله خود را ضایع کند از رحمت خدا بدور است. (محمدری شهری. ص ۲۶۵)

و هم چنین حق شناسی زن نسبت به شوهر آن قدر ارزشمند است که پاداش جهاد دارد پیامبر می فرماید: جهاد زن، خوب شوهرداری است.

اما سجاد(ع) فرمودند: وارد شدن به بازار و خرید درهم گوشت برای عائله ام که آن را هوس کرده اند، برای من محبوبتر از بنده آزاد کردن است وامام باقر(ع) می فرماید: سرپرستی زن و بچه در رسیدگی به امور آنان از خوشبختی مرد است.

آگاه نبودن به نیازهای همسر در زندگی مشترک

نیاز عاطفی: ممکن است انواع ظلم ها در جامعه وجود داشته باشد که این ظلم ها باید برداشته شود ، اما در عین حال به مسئولیت زن ومرد که در قبال هم هر دو مسئولیتی به عنوان تشکیل خانواده دارند، باید به چشم اهمیت نگریسته شود. چون خوشبختی زن ومرد در این است بعضی خیال می کنند زن کمبودش این است که مشاغل بزرگ و سروصدا دار ندارند. مشکل زن این نیست، حتی آن زنی که شغل بزرگ هم دارد. همان زن هم باید محیط امنی در خانواده به یک شوهر با محبت ومهربان، به یک تکیه گاه مطمئن عاطفی- که شوهر و مرد اوست- احتیاج دارد و نیاز عاطفی و روحی زن این است باید این نیاز برآورده بشود. مسأله شغل مسأله دیگری است گرچه مسأله درجه اولی هم نیست، اما اسلام مانع مشاغل و مسئولیت های زنان نیست مگر در یک موارد استثنایی که بعضی ها مورد اتفاق فقهاست. بعضی هم مختلف فیه- اما مسأله اصلی زن این نیست که آیا شغلی دارد یا ندارد، مسأله اصلی زن که، امروز در غرب متأسفانه از بین رفته آن هم احساس آرامش وامنیت و احساس امکان بروز استعداد و مورد ستم قرار گرفتن در جامعه و در خانواده و در خانه ی شوهر و خانه ی پدر امثال این هاست.

اگر مرد نسبت به این نیاز زن آگاهی نداشته باشد نمی تواند این نیاز را برآورده کند و مایه آرامش و امنیت زن شود در یکی از اهداف ازدواج و زندگی مشترک برآورده نمی شود و زن اگر در خانواده ای نتواند احساس، آرامش کند وظیفه خود را نمی تواند به خوبی انجام دهد ومایه تزلزل خانواده خواهد شد. (امام خامنه ای، ۱۳۸۱، ص ۱۰۸)

یکی از وظایف اختصاصی و اصلی مرد متأهل هزینه های اقتصادی و مالی خانواده است و روایات زیادی است که تلاش برای نیاز مالی کسی که برای تأمین هزینه خانواده اش و پدر ومادرش تلاش کند مانند جهاد درانجام این وظیفه را فضیلتی همچون جهاد دانسته اند راه خداست. (محمدری شهری ۴۰۲)

نیاز جنسی: یکی از عوامل رضایت مندی از زندگی مشترک- داشتن رابطه جنسی سالم و مطلوب است. این رابطه می تواند به صورت پیش گیری از تنش ها و ایجاد میل به سازگاری تأثیر گذار باشد و هم کاهش دهنده ی تنش ها موجود باشد و در درمان آن مؤثر واقع شود. در بسیاری از موارد جلوگیری از اختلاف ها و احساس فاصله میان همسران را می توان به رابطه جنسی آنها مرتبط دانست و با حدس قوی ریشه مشکل را از آنجا جستجو کرد. یکی از مهمترین فلسفه های زندگی مشترک، آرامش گری زن و مرد نسبت به یکدیگر است، آرامش در زندگی زنشویی به عواملی وابسته است که یکی از بارزترین آنها رابطه جنسی سالم است.

تحقیقات نشان می دهد روابط جنسی سالم در آرامش وسازگاری زن و شوهر تأثیر جدی دارد . کنترل جنسی و محدود کردن آن به فضای زندگی مشترک کنترل نگاه احساس برتری در شخصیت، پیدایش مصونیت و امنیت اجتماعی را به همراه دارد و مراعات آداب در رابطه جنسی این آثار را تقویت می کند.

توجه به ناهماهنگی جنسی، نگاه یک سو به آن، محدودیت های نابه جا، مقابله با هویت جنسی خویش کاهش میل جنسی و تصویر ذهنی ناسالم از روابط جنسی، آسیب هایی است که آرامش زندگی را به مخاطره می اندازد. (حسین زاده، ۱۳۹۰، ۷۷- ۱۳۲)

بی توجهی به مسائل دینی و معنوی.

دین، یکی از اساسی ترین مسائل امنیت و آرامش درونی خانواده است، از این رو رعایت ارزش‌های دینی مهم ترین عامل تحکیم خانواده است. توجه به خدا نه تنها در تأمین نیازهای معنوی و آرامش روانی خانواده مؤثر است بلکه در رهایی از تنگناهای مادی نیز نقش دارد و اهل بیت از خانواده خود می‌خواستند که از نماز و دعا در گرفتاری‌ها یاری جویند. (محمدی ری شهری، ۱۳۸۷، ۳۹۹).

وجه مشترک زوجین در زندگی شامل توجه به خدا و اطاعت از دستورات الهی و عمل به فرامین خدا، زن و شوهر باید یکدیگر را در این جهت حفظ کنند. در همه احوال رعایت همدیگر را بکنید به هم کمک کنید، عون و بازوی همدیگر باشید به خصوص در راه خدا. هر دو به یکدیگر نسبت به دیندار بودنشان و رعایت تقوا کمک کنید؛ یعنی زن و مرد کمک کنند که بتوانند دیندار باشند و رعایت تقوا کنند. وبا تقوا حرکت کنند.

سست شدن باورهای دینی

بدون تردید از مهم ترین عوامل پیوند پایدار، ازدواج موفق و زندگی آرام، همسویی نشین و باورهای دینی و پای بندی علمی زوجین به ارزش‌ها و فرائض عرشی است. بر همین اساس مردان و زنان خدا باور در آرزوی داشتن همسری مؤمن هستند از همین رو است که خداوند در قرآن بهترین ازدواج را وصلت پاکان و متقیان با یکدیگر می‌داند. (الطیبات الطیبون و الطیبون الطیبات). (قرآن، ۲۴/۲۶).

شاید مهم ترین عاملی که بنیاد خانواده را تهدید می‌کند، سست شدن باورهای مذهبی و اصول اخلاقی و فقدان معنویت است. زمانی که ارزش‌ها و نگرش‌های حاکم بر روابط زن و شوهر براساس لذت جویی، مصلحت گرایی- مادی گرایی استوارند بی شک روابط انسانی از معنویت تهی می‌شود. این نوع روابط بسیار سست و شکننده خواهد بود و به محض بروز موقعیتی خاص مانند بی پولی- تنگ دستی، بیماری و افزایش سن از درون متلاشی می‌گردد. زن متدین و با تقوا به همان اندازه که در فکر و عقیده با شوهر متدین هماهنگ است در عمل نیز در کنار او قرار می‌گیرد.

خانواده‌هایی که به ارزش‌ها و باورهای دینی اهمیت نمی‌دهند، حجاب و عفاف را رعایت نمی‌کنند، با معاشرت‌های آلوده مهمانی‌های مختلط و مصرف مال حرام در قبال رعایت اخلاق اسلامی و عبادت‌های دینی، زمینه‌های تزلزل خانواده را فراهم می‌کند. نتیجه‌ی سست شدن باورهای دینی این است که زندگی برای انسان سخت می‌شود و از آنجا که یاد خدا و نام او آرامش دهنده قلب است با غفلت از خدا این آرامش از انسان سلب می‌شود.

عدم شناخت از اصول زندگی مشترک

در برخی از خانواده‌ها به علت عدم شناخت زن و شوهر نسبت به یکدیگر و عدم آگاهی از اهداف و انگیزه‌های ازدواج، بی‌توجهی به اصول اخلاقی و تفاوت دیدگاه‌ها نسبت به تشکیل خانواده و هم کفو نبودن در امور دینی بنیاد خانواده متزلزل و باعث به هم خوردن آرامش می‌شود. مهم‌ترین عاملی که موجب آسیب پذیری خانواده می‌شود، عدم شناخت از اهداف ازدواج است. زن و شوهری که هدف ازدواج را شناخته در کدام مسیر حرکت می‌کنند؟ کدام روش و وسیله را انتخاب می‌کنند؟ برای رفع این مشکل در مورد آیین همسر داری و نظایر آن به دانش و مهارت خود بیفزاییم قبل از تشکیل خانواده هدف ازدواج با هم دیگر را مشخص کنیم و از این طریق سلامت و آرامش خانواده را بدست آوریم.

جابه جایی نقش وظایف زن و مرد در خانواده

بعضی مسلک‌های غلط که مخصوص زن‌ها هم نیست، مرد‌ها هم گاهی همان مسلک‌ها را دنبال می‌کنند. دنبال این هستند که بگویند: نه! بیاییم اجناس این ترازو (نقش‌های زن و مرد) را جابه‌جا کنیم حالا اگر این کار را بکنیم چه شود؟ جز اینکه اشتباه می‌کنید و جز این که بوستان به زیبایی و نیکی پرداخته شده را خراب می‌کنید غیر از این کار دیگری نمی‌کنید. فواید همدیگر را از بین می‌برید، محیط خانواده را بی‌اعتنا می‌کنید، زن و مرد را نسبت به هم دچار تردید و دودلی می‌کنید.

آن محبت و عشقی که مایه ی اصلی کار است، از دست می دهید، گاهی اتفاق می افتد مرد در خانه نقش زن را انجام می دهد زن حاکم مطلق می شود و به مرد دستور می دهد مرد هم دست بسته تسلیم است. خوب چنین مردی نمی تواند تکیه گاه زن باشد زن یک تکیه گاه خوب را دوست دارد. گاهی مرد چیزهایی را به زن تحمیل می کند فرض کنید تمام خرید و کار و سروکله زدن با مراجعان با خانم است؟ چرا؟ چون من کار دارم وقت ندارم، مینا وقت داشتن است! می گوید: باید بروم اداره کارها را باید خانم انجام دهد یعنی کارهای بی جاذبه و سنگین برای زن البته ممکن است چند صبحی سرگرمش کند اما کار او نیست. (امام خامنه ای، ۱۳۹۳، ص ۲۱۰)

عدم تفاهم و درک متقابل از یکدیگر

بنای کار ازدواج برسازش دختر و پسر است باید با هم بسازند این باهم بسازند معنای خیلی عمیقی دارد، سازش اصل نیست. اسلام می گوید هر دو باید سازگار باشند و بسازند.

سازش کاری در محیط خانواده جزء واجبات است. نباید زن و شوهر تصمیم بگیرند و خودشان هر چه گفتند همان شود نه این طور نباید باشد باید بنا باشد با هم سازگاری کنند این سازگاری لازم است اگر دیدید مقصود شما تأمین نمی شود مگر با کوتاه آمدن کوتاه بیایید. معنای سازگاری چیست؟ این است که شما با هر وضعیتی هست و پیش آمد بسازید ممکن است در زندگی دونفر که فرهنگشان متفاوت است ممکن است عاداتشان دو تا باشد اول ممکن است ناسازگاری ببیند در این جا باید بگوید این مرد یا زن دیگر من را درک نمی کند و به درد نمی خورد؟ نه! شما باید خودتان را با این مسئله تطبیق دهید اگر چنان چه قابل اصلاح است اصلاح کنید

اگر دیدید که کاری نمی شود کرد خب با او بسازید. از هر چیزی که محیط خانواده را متشنج می کند اجتناب کنید. هم زن و هم مرد برسازش و هم زیستی بنا بگذارید. اگر خدای ناکرده در محیط خانواده بی محبتی و عدم اطمینان و صمیمیت باشد رنجشش مال هر دو طرف است.

عدم وجود رابطه عاطفی

اگر در زندگی محبت وجود داشته باشد سختی های بیرون از خانه آسان می شود برای زن هم سختی های داخل خانه آسان می شود زن و شوهر هر چه قدر بیش تر به هم محبت کنند زیادی نخواهد کرد آن جایی که محبت هر چقدر زیادی باشد ایرادی ندارد، محبت زن و شوهر است خود محبت خود محبت هم اعتماد می آورد. این محبت زن و شوهر یک محبت خدایی است. زن و شوهر باید به هم محبت کنند این اساس خوشبختی است خوشبختی در این است که زن و شوهر همدیگر را دوست داشته باشند.

زن و شوهر هم دگیر را دوست داشته باشند هر دو طرف از خطاها و عیبهای یکدیگر چشم پوشی می کنند. و این در استحکام بنیان خانواده نقش دارد با گذشت خودشان با همکاری خود، با مهربانی و محبت و اخلاق خوب خودشان می توانند این بنا را ماندگار و این سازگاری را همیشگی کنند و به آرامش برسند. (امام خامنه ای، ۱۳۹۳، ص ۱۸۷)

عوامل اجتماعی

در اسلام محرم و نامحرم و جدایی زن و مرد جزو دقیق ترین مسأله انسانی و بشری است که یکی از مهم ترین آنها، این است که بنیان خانواده مستحکم می ماند چون زن و شوهر به هم احساس وفاداری می کنند، در موضع حسادت قرار نمی گیرند این خیلی مسأله مهمی است و این به خاطر خود خانواده ها است. این دخترهای جوان که می خواهند شوهرشان را از دست ندهند و این پسرهای جوان که می خواهند زن محبوبشان را از دست ندهند، این بدون حجاب و بدون رعایت آن محقق نمی شود. (همان، ص ۳۰۴) آیات قرآن این قدر حکمت آمیز و عمیق است.

بی حجابی

شکی نیست که هرچیزی که موجب تحکیم خانواده و پیوند خانوادگی می‌شود برای کانون خانوادگی مفید است و در ایجاد آن پیوند و صمیمیت حداکثر پوشش لازم است و یا به عکس هرچیزی که باعث سستی روابط و دلسردی آنان گردد به حال زندگی خانوادگی زیانبار است و باید با آن مبارزه کرد.

فلسفه پوشش و حجاب و منع بهره بردن از غیر همسر مشروع از نظر خانوادگی این است که همسر قانونی او عامل خوشبخت کردن او به شمار می‌رود ولی در سیستم آزادی کامیابی همسر قانونی از لحاظ روانی یک مقرر رقیب است و مزاحم بشمار می‌رود و در نتیجه کانون خانوادگی براساس نفرت پایه گذاری می‌شود. (مطهری، ص ۸۹ - ۸۸) فلسفه پوشش این است که باعث استحکام بنیان خانواده می‌شود و باعث می‌شود که زن و مرد نسبت به هم وفادار باشند و آرامش روحی داشته باشند و این حجابی که در اسلام بنا نهاده شده این نگاهی که اسلام منع کرده برای این است که محبت‌ها روی یک نقطه متمرکز باشد هم در مورد خانم‌ها و هم در مورد آقایان و یکی از مسایلی است باعث بقا خانواده و زندگی می‌شود حجاب و پوشش در جامعه است.

اشتغال بیش از حد زن و مرد

«اسلام با کار کردن زن موافق است نه فقط موافق بلکه کار را تا آنجا که مزاحم با شغل اصلی و اساسی یعنی تربیت فرزند حفظ خانواده نباشد، شاید لازم هم می‌داند. (امام خامنه ای، ص ۲۶۳)

یک کشور که نمی‌تواند از نیروی کار زنان در عرصه‌های مختلف بی‌نیاز باشد اما این کار نباید با کرامت و ارزش معنوی و انسانی زن منافات داشته باشد نباید زن را تذلیل کرد و او را وادار به تواضع و خضوع نماید.

اگر زن کار اصلی خود را شغل خود و کار بیرون منزل قرار دهد دیگر نمی‌تواند به وظیفه اصلی خود که تربیت فرزند و حفظ خانواده باشد برسد و این باعث به هم خوردن نظام و نظم خانواده می‌شود و خود یک عاملی است که باعث از بین رفتن آرامش می‌شود.

اما در مورد مردان که وظیفه اصلی آنان نان آوری و تأمین معاش خانواده است این طور می‌شود که باید در حد توان و نیاز خانواده تلاش کند تا بتواند نیازهای خانواده را فراهم کند این نیازها که از طرف مرد برای خانواده تأمین می‌شود تنها نیاز مادی نیست بلکه نیاز عاطفی هم وجود دارد که مسئول برطرف کردن آن است اگر مرد بخواهد بیش از حد کار کند و دقت کمتری را از نظر عاطفی برای خانواده در نظر بگیرد دیگر نمی‌تواند این نیاز را برطرف کند و همین برطرف نکردن نیاز عاطفی موجب از بین رفتن آرامش در خانواده خواهد شد اگر در زندگی رابطه عاطفی وجود داشته باشد تمام سختی‌ها آسان خواهد شد. بلکه باید در زندگی عدالت رعایت شود. عدالت صرفاً در اقتصاد نیست در همه امور بایستی عادلانه رفتار کند؛ با خودش بانزدیکانش با زن و فرزندان با عدالت رفتار کند گاهی بعضی از مسئولین دیدیم آن چنان غرق در کار می‌شوند که یادشان می‌رود از وجود همسر و فرزندان. این یک تکلیفی است که انسان بایستی همسرش و فرزندان و خانواده اش و کانون خانوادگی را حفاظت کنند. (امام خامنه ای، ص ۲۱۸)

در بررسی عوامل مؤثر بر تغییر سبک زندگی در عصر حاضر می‌توان اشتغال زنان را به عنوان یک عامل تأثیر گذار نام برد. در الگوی خانواده اسلامی هر فردی در خانواده به ایفای نقش خود می‌پردازد و مسئله‌ای به عنوان تداخل یا جایگزینی نقش‌ها به وجود نمی‌آید. این مسئله به دلیل تأثیر مثبتی که بر روابط فی مابین افراد خانواده می‌گذارد سبب ایجاد آرامش و ثبات در خانواده می‌گردد. اما در خانواده‌هایی که زن در بیرون از خانواده و منزل اشتغال دارد با سبک متفاوتی از زندگی روبه‌رو هستیم.

فلسفه و اهمیت حجاب

الف) جلوگیری از اختلاط مضر و بی قید و شرط زن و مرد

مسئله حجاب به معنای منزوی کردن زن نیست، اگر کسی چنین برداشتی از حجاب داشته باشد. برداشتش کاملاً غلط و انحرافی است. مسئله حجاب به معنای جلوگیری از اختلاط بی قید و شرط زن و مرد در جامعه است این اختلاط به ضرر جامعه و به ضرر زن و مرد است و به خصوص زن است. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) در دیدار گروهی از بانوان پزشک سراسر کشور ۶۸/۱۰/۲۶)

ب) یاری کننده زن در رسیدن به رتبه معنوی عالی

ما که روی حجاب این قدر مقیدیم به خاطر این است که حفظ حجاب به زن کمک می کند تا بتواند به آن رتبه معنوی عالی برسد و دچار آن لغزشگاه های بسیار لغزنده ای که سر راهش قرار داده اند نشود. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) به مناسبت میلاد حضرت زهرا (ع) ۷۰/۱۰/۲۴).

ج) حجاب، موجب آسایش و لباس مشارکت اجتماعی زنان

دید اسلامی در زمینه مسائل حجاب بسیار دید خوب و روشنی است چه تدبیر خوبی شما دارید! می گوئید «ما با این حجاب احساس آسایش می کنیم و این لباس مشارکت ماست.» «بله کاملاً تعبیر خوی است. این دیدگاه کاملاً صحیحی است این را هر چه بیش تر بیان کنید و بگوئید بهتر است. (بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) به مناسبت میلاد حضرت زهرا (س) ۷۷/۷/۱۸)

د) مهربان و وفادار ماندن زوجین

این محرم و نامحرم ها، این حجاب و حفظ زن، این (قل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم ویحفظوا فروجهن و قل للمؤمنات و....) (قرآن، ۳۱/۲۴) چشم هایتان را به هر منظره ای باز نکنید یه هر چیزی نگاه نکنید تا به هر طرفی کشانده نشوید. این برای چیست؟ این برای این است که این زن و شوهر به هم مهربان و وفادار بمانند (خطبه عقد ۷۷/۹/۱۲).

ه) استحکام و حفظ کانون خانواده

این که شما می بینید در اسلام محرم و نامحرم و جدایی زن و مرد این ها مطرح است. این ها مسائل ارتجاعی نیست. این ها جزو دقیق ترین مسأله انسانی و بشری است یکی از مهمترین آن، این است پ بنیان خانواده مستحکم می کند. چون زن و شوهر به هم احساس وفاداری می کنند. در موضع حسادت قرار نمی گیرند، این خیلی مسأله مهمی است. اسلام و آیات قرآن که راجع به حجاب حرف می زند. راجع به حدود زن و مرد با یکدیگر دستوز می دهد این به خاطر خود مردم است و به خاطر همین خانواده است. این پسرهای جوان که زن محبوبشان را نمی خواهند از دست بدهند و زن هایی که نمی خواهند شوهرشان را از دست بدهند. این بدون حجاب نمی شود آیات قرآن این طور حکمت آمیز و عمیق است.

منابع:

۱. قرآن کریم
۲. نهج البلاغه
۳. پاینده، ابوالقاسم، (۱۳۸۷-۱۳۶۳)، نهج الفصاحه، قم: انصاریان.
۴. احمدی، (۱۳۸۴). نگاهی به جایگاه خانواده در اسلام، فصل نامه فرهنگی و اجتماعی بشارت، شماره ۲۴
۵. اسماعیلی یزدی، عباس (۱۳۸۵). فرهنگ اخلاق، قم: مسجد مقدس جمکران صاحب الزمان، چاپ دوم
۶. اسماعیلی یزدی، عباس (۱۳۸۵). فرهنگ صفات، قم: مسجد مقدس جمکران صاحب الزمان، چاپ دوم (۷) افروز، غلامعلی (۱۳۸۰). روان شناسی خانواده، همسران برتر، چاپ سوم، تهران: انجمن اولیا و مربیان
۷. امینی، ابراهیم (۱۳۸۰) آئین همسررداری یا اخلاق خانواده، قم: انتشارات اسلامی چاپ بیست و دوم
۸. امینی، ابراهیم (۱۳۸۰). انتخاب همسر، تهران: شرکت چاپ و نشر بین الملل چاپ بیست و دوم
۹. بهشتی، احمد (۱۳۷۷). خانواده در قرآن، چاپ دوم، قم: انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی
۱۰. پسندیده، عباس (۱۳۸۴). رضایت از زندگی، قم: سازمان چاپ و نشر دارالحدیث چاپ شانزدهم
۱۱. حر عاملی، محمدبن حسن (۱۳۸۹). وسائل الشیعه، با تحقیق عبدالرحیم دبانی شیرازی، ج ۲، قم: انتشارات اسلامی
۱۲. حکمت نیا، محمود (۱۳۹۰). پژوهشکده نظام اسلامی، حقوق زن در خانواده، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، چاپ اول
۱۳. حیدری، مجتبی (۱۳۸۵). دینداری و رضایت مندی خانوادگی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
۱۴. حیدری، مجتبی (۱۳۸۵). عوامل استحکام خانواده، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، چاپ سوم
۱۵. حسین زاده، علی (۱۳۹۰). آداب و کارکردهای روابط جنسی سالم از دیدگاه اسلام، سال سوم، انتشارات سامانه نشریات، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
۱۶. دیلمی، احمد، مسعود آذربایجانی (.....). اخلاق اسلامی، دفتر نشر و پخش معارف، ویرایش دوم

۱۷. دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۲). لغت نامه، ج ۳، تهران: انتشارات دانشگاه
۱۸. رشید پور، مجید (۱۳۸۷). عوامل استحکام خانواده، انجمن اولیا و مربیان، تهران چاپ چهارم
۱۹. زن ریحانه آفرینش، مجموعه دیدگاههای مقام معظم رهبری درباره زن، انتشارات دارالمهدی، چاپ سوم، دفتر نشر آثار رهبری
۲۰. سالاری فرد، محمدرضا (۱۳۸۵). درآمدی بر نظام خانواده در اسلام، تهران: نشر هاجر
۲۱. سالاری فرد، محمدرضا (۱۳۸۵). خانواده و نگرش اسلام و روان شناسی، قم: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی و دانشگاهها
۲۲. شفیعی مازندرانی، محمد (۱۳۸۴). سرچشمه های آرامش در روان شناسی اسلامی، قم: عطر آگین، چاپ اول
۲۳. شیخ صدوق، محمد بن حسین بن بابویه (۱۴۱۳ ق.). من لایحضره الفقیه، قم: انتشارات جامعه مدرسین، ج ۲، چاپ ششم
۲۴. طاهری، حبیب الله (۱۳۸۴). سیری در مسائل خانواده، چاپ و نشر بین الملل، چاپ دوم
۲۵. طریحی فخرالدین (۱۴۱۴)، مجمع البحرين؛ ج ۱، قم، البعثة
۲۶. عبدالواحد آمدی (۱۴۷۴). غرر الحکم، ترجمه محمدعلی انصاری فر، انتشارات امام عصر (عج) چاپ ششم
۲۷. عمید حسن، فرهنگ عمید، چاپ پنجم، تهران، امیر کبیر، ج ۲
۲۸. فراهیدی خلیل ابن احمد (۱۰۴۹)، العین، موسسه دارالحجره
۲۹. کربلایی، محسن و جمعی از محققین (۱۳۹۳). زن و بازیابی هویت حقیقی، برگزیده از بیانات رهبری، انتشارات انقلاب اسلامی، چاپ دهم
۳۰. کلینی، ثقه الاسلام (۱۳۲۹). اصول کافی، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، چاپ دهم
۳۱. کوهی، محمدرضا (۱۳۸۷). آسیب شناسی شخصیت و محبوبیت زن، قم: انتشارات مشهور، چاپ پنجم (۳۳) مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۳). بحار الانوار، قم: دارالکتب الاسلامیه
۳۲. محدثی، جواد (۱۳۸۳). راه زندگی، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ نهم
۳۳. محمدی ری شهری، محمد (۱۳۸۷). تحکیم خانواده از نگاه قرآن و سنت، مترجم، محمدرضا شیخی، قم: دارالحدیث
۳۴. محمدی رفیعی، محمدعلی (۱۳۸۹). نسیم عشق، عوامل تزلزل خانواده، قم: انتشارات رسول، چاپ هفتم
۳۵. محمودی الیگودرزی، امیرملک (۱۳۸۰). راهنمای ازدواج، قم: انتشارات طاووس بهشت.
۳۶. محمودیان، حسین و دیگران (۱۳۸۳). دانش خانواده، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی و دانشگاهها.
۳۷. مصطفوی تبریزی، حسن، (۱۳۷۵). التحقیق فی کلمات القرآن کریم، تهران: وزارت فرهنگ و
۳۸. مطهری مرتضی (۱۳۸۸). مسیله حجاب. قم. انتشارات صدرا. چاپ هشتاد و دوم.
۳۹. محمد معین، فرهنگ فارسی، چاپ شانزدهم تهران، امیر کبیر.
۴۰. مکارم شیرازی، ناصر و همکاران (۱۳۸۲). تفسیر نمونه، ج ۲. تهران: دارالکتب الاسلامیه.
۴۱. نراقی، مهدی (۱۳۷۷). جامع السعادات، ج ۱ انتشارات دارالتفسیر. قم چاپ پنجم.

Refrens:

1. The Holy Quran. (n.d.). (In Persian)
2. Nahj al-Balagha. (n.d.). (In Persian)
3. Payandeh, A. (1974). *Nahj al-Fasahah*. Qom: Ansariyan. (In Persian)
4. Ahmadi, A. (2005). A look at the position of family in Islam. *Basharat Cultural and Social Quarterly*, (24). (In Persian)
5. Esmaili Yazdi, A. (2006). *Farhang-e Akhlaq (The Culture of Ethics)* (2nd ed.). Qom: Masjed-e Moqaddas-e Jamkaran, Sahib al-Zaman. (In Persian)
6. Esmaili Yazdi, A. (2006). *Farhang-e Sefat (The Culture of Attributes)* (2nd ed.). Qom: Masjed-e Moqaddas-e Jamkaran, Sahib al-Zaman. Afruz, G. A. (2001). *Family Psychology: Superior Spouses* (3rd ed.). Tehran: Anjoman-e Olia va Morabian. (In Persian)
7. Amini, E. (2001). *A'in-e Hamsardari ya Akhlaq-e Khanevadeh (The Etiquette of Marital Life or Family Ethics)* (22nd ed.). Qom: Islamic Publications. (In Persian)
8. Amini, E. (2001). *Entekhab-e Hamsar (Choosing a Spouse)* (22nd ed.). Tehran: International Printing and Publishing Company. (In Persian)

9. Beheshti, A. (1998). *Family in the Quran* (2nd ed.). Qom: Publications of the Islamic Propagation Office. (In Persian)
10. Pasandideh, A. (2005). *Life Satisfaction*. Qom: Dar al-Hadith Organization for Printing and Publishing (16th ed.). (In Persian)
11. Hurr al-Amili, M. (2010). *Wasa'il al-Shi'a* (A. Dabani Shirazi, Ed.; Vol. 2). Qom: Islamiyyah Publications. (In Persian)
12. Hekmatnia, M. (2011). *Women's Rights in the Family*. Tehran: Research Institute of Culture and Islamic Thought (1st ed.). (In Persian)
13. Heydari, M. (2006). *Religiosity and Family Satisfaction*. Qom: Imam Khomeini Educational and Research Institute. (In Persian)
14. Heydari, M. (2006). *Factors of Family Solidarity* (3rd ed.). Qom: Imam Khomeini Educational and Research Institute. (In Persian)
15. Hosseinzadeh, A. (2011). *The Etiquette and Functions of Healthy Sexual Relations from the Perspective of Islam* (3rd year). Publications of the Journal System, Imam Khomeini Educational and Research Institute. (In Persian)
16. Deylami, A., & Azarbaijani, M. (n.d.). *Islamic Ethics* (2nd ed.). Daftar-e Nashr va Pakhsh-e Ma'arif. (In Persian)
17. Dehkhoda, A. A. (1993). *Loghatnameh (Dictionary)* (Vol. 3). Tehran: University Publications. (In Persian)
18. Rashidpour, M. (2008). *Factors of Family Solidarity* (4th ed.). Tehran: Anjoman-e Olia va Morabian. (In Persian)
19. *Woman, the Flower of Creation: A Collection of the Supreme Leader's Views on Women* (3rd ed.). Dar al-Mahdi Publications, Office for Publishing the Works of the Supreme Leader. (In Persian)
20. Salarifard, M. R. (2006). *An Introduction to the System of Family in Islam*. Tehran: Hajar Publishing. (In Persian)
21. Shafi'i Mazandarani, M. (2005). *Sarcheshmehaye Aramesh dar Ravanshenasi-ye Eslami (The Springs of Peace in Islamic Psychology)* (1st ed.). Qom: Atraegin. (In Persian)
22. Sheikh Saduq, M. H. (1992). *Man la Yahduruhu al-Faqih* (6th ed., Vol. 2). Qom: Publications of the Society of Seminary Teachers. (In Persian)
23. Taheri, H. A. (2005). *Seyri dar Masa'el-e Khanevadeh (A Survey of Family Issues)* (2nd ed.). International Printing and Publishing. (In Persian)
24. Tarihi, F. (1993). *Majma' al-Bahrain* (Vol. 1). Qom: Al-Be'that. (In Persian)
25. Abdul Wahid al-Amadi. (1995). *Ghorar al-Hekam* (M. A. Ansari Far, Trans.) (6th ed.). Imam Asr Publications. (In Persian)
26. Amid, H. (n.d.). *Farhang-e Amid (Amid Dictionary)* (5th ed., Vol. 2). Tehran: Amir Kabir. (In Persian)
27. Farahidi, K. A. (1049). *Al-Ain*. Mo'asseseh Dar al-Hijrah. (In Persian)
28. Karbalaee, M., & a group of researchers. (2014). *Woman and the Recovery of True Identity: Selected from the Supreme Leader's Statements* (10th ed.). Islamic Revolution Publications. (In Persian)
29. Kolayni, T. (1950). *Osul-e Kafi* (10th ed.). Dar al-Kotob al-Islamiyyah Publications. (In Persian)
30. Koohi, M. R. (2008). *Asibshenasi-ye Shakhsyat va Mahboobiyat-e Zan (Pathology of Woman's Personality and Popularity)* (5th ed.). Qom: Mashhoor Publications. (In Persian)
31. Majlesi, M. B. (1983). *Behar al-Anvar*. Qom: Dar al-Kotob al-Islamiyyah. (In Persian)
32. Mohaddesi, J. (2004). *Rah-e Zendegi (The Way of Life)* (9th ed.). Tehran: Office of Islamic Culture Publications. (In Persian)

33. Mohammadi Rayshahri, M. (2008). *Tahkim-e Khanevadeh az Negah-e Quran va Sonnat (Strengthening the Family from the Perspective of the Quran and Sunnah)* (M. R. Sheykhi, Trans.). Qom: Dar al-Hadith. (In Persian)
34. Mohammadi Rafi'i, M. A. (2010). *Nasim-e Eshgh: Avamel-e Tazalzol-e Khanevadeh (The Breeze of Love: Factors of Family Instability)* (7th ed.). Qom: Rasool Publications. (In Persian)
35. Mahmoudi Aligoudarzi, A. M. (2001). *Rahnama-ye Ezdevaj (Marriage Guide)*. Qom: Tavous-e Behesht Publications. (In Persian)
36. Mahmoudian, H., et al. (2004). *Danesh-e Khanevadeh (Family Studies)*. Tehran: Organization for Studying and Compiling University Books in the Humanities (SAMT). (In Persian)
37. Mostafavi Tabrizi, H. (1996). *Al-Tahqiq fi Kalamat al-Quran al-Karim*. Tehran: Ministry of Culture and Islamic Guidance. (In Persian)
38. Motahhari, M. (2009). *Mas'ale-ye Hejab (The Issue of Hijab)* (82nd ed.). Qom: Sadra Publications. (In Persian)
39. Mohammad Moin. (n.d.). *Farhang-e Farsi (Persian Dictionary)* (16th ed.). Tehran: Amir Kabir. (In Persian)
40. Makarem Shirazi, N., & colleagues. (2003). *Tafsir-e Nemooneh (The Exemplary Exegesis)* (Vol. 2). Tehran: Dar al-Kotob al-Islamiyyah. (In Persian)
41. Naraghi, M. (1998). *Jame' al-Sa'adat* (5th ed., Vol. 1). Qom: Dar al-Tafsir Publications. (In Persian)